

Na čigav račun se zabava Prasica?

ROBERT KURET

Če je s korono kaj spet postalo očitno, je to kontekst gledanja: naj gre za festivalsko premiero ali redno kinematografsko distribucijo ali *vimeo* screener na razjahanem laptopu – vse to so dejavniki, ki lahko ključno spremenijo tudi sam film. To poudarjam, ker je glede letošnje velike zmagovalke, filma **Prasica, slabšalni izraz za žensko** (2021) Tijane Zinajić, na FSF-ju vladal pošten *hajp*, še preden se je v glavni dvorani portoroškega Avditorija odvrtel prvi kader. Zdelo se je, da gre za enega redkih filmov na festivalu, s katerim je bila publika že vnaprej bolje seznanjena, po drugi strani pa mu je bilo zagotovo v pomoč, da je bil umeščen na najbolj vesel dan festivala, torej soboto ob 21.30 zvečer, ko v Portorož priroma največ ljudi in ko se obeta tudi največja festivalska veselica.

Ogled *Prasice* je bila skratka toboganska vožnja, ki jo je spremljalo radoživo rezgetanje z vseh strani. In v veliki meri tudi ne neupravičeno, k čemur so precej pripomogli tudi igralski performansi, predvsem treh cimrov Eve (Liza Marijina), Blaža (Tosja Flaker Berce) in Nine (Anuša Kodelja). To pomeni njihovo medsebojno zezanje in predrkavanje, konec koncev pa tudi, da se film – predvsem v okviru slikarske skupine, v kateri ustvarjata Eva in Nina – stalno dela norca iz neke fejk politične korektnosti (kar nekako napoveduje že sam naslov): od ironiziranja dikcije o umetniških projektih na temo boja proti ksenofobiji do zbijanja rasističnih vicev.

Tu sicer pride do nekega pomembnega vprašanja: udeležencem slikarske skupine se – levoliberalno – zdi, da morajo v umetnost poturiti trenutno aktualne družbene teme: satiro ksenofobije, povezavo med nacizmom in današnjo percepcijo ženske, ena od udeleženk je celo v društvu reševanja zapuščenih rastlin ... Zabavnost *Prasice* in njena hipna simpatičnost izvirata iz tega, da svojo satiro lepi na neke karikirane politično korektne parole. Njena kritika se zdi

brezkompromisna in v današnji klimi tudi nujna za obravnavo; a če pogledamo bližje, so njene karikature – pač v žanru komedije – točno to: gre za neka v toliko karikirana stališča, da delujejo kot nadvse priročna strašila, da se po njih usujejo različne fore. Tako na trenutke izpade, da *Prasica* s forami zavrača nekaj, kar se s svojim bedastim izrazom zavrača že samo od sebe: izrazi politične korektnosti so v filmu že sami po sebi videti tako hecno, da jih je s forami – podobno kot argument slamnatega moža – mogoče z lahkoto zbiti po tleh.

Film torej v smislu kritike politične korektnosti v spregi z nujnostjo porivanja »aktualnih družbenih tem« v umetnost deluje progresivno, a morda le na prvo žogo. Teme, ki jih odpira in iz katerih se norčuje so relevantne, saj izhajajo iz nekega realnega družbenega antagonizma, ne glede na to, kako butasto so včasih aplicirane, in škoda je, da tarča kritike včasih ni bolj dostojna. Film skratka objekte svoje kritike v toliko karikira, da mestoma izpade, da se norčuje iz tega, iz česar se je najlažje norčevati, saj so vsi glasovi, ki poudarjajo ksenofobijo, položaj ženske itd. tako parolarski in pretenciozni, da ne morejo v nobenem trenutku ponuditi neke kolikor toliko možne ali verodostojne perspektive v filmu. Zdi se, da bi bil humor *Prasice* bolj subverziven, če bi spreobračal nekaj, kar ni že v osnovi tako osmešeno, da deluje kot komedija samo po sebi.

Zanimivi so trenutki, ko se Eva vda raznim »nekorektnostim«, ko recimo svojo šefico, ki je že nekaj časa ni plačala, žali s »prasico nedojebano«, ali ko pri poziranju svojemu ljubimcu Jakobu v naci uniformi zbija rasistične vice. Tu se zdi, da film hodi po tankem rezilu: ali testira svojo publiko, kakšne norčije bo z veselim smehom sprejela od svoje junakinje (ker se zdi, da je bilo že v skoraj navijaškem portoroškem vzdušju skoraj vse, kar je Eva rekla, sprejeto z navdušenim smehom)?

Ali po drugi strani deluje kot zareza v Evin lik, kot moment distance – Eva pač ni idealen, ampak realen lik, ki v trenutku jeze recimo reproducira šovinistično logiko. Takrat *Prasica* niha med tem, da Evo prikaže kot polnokrven lik z vsemi slabostmi, ki poleg simpatiziranja producirajo tudi distanco (in posledično poglobijo njen lik), in med tem, da si lahko Eva dovoli karkoli, saj je v svoji jezi in *attitudu* v toliko kul, da ji bo tako film kot gledalec oprostil vse.

Ti trenutki vodijo v vprašanje, koliko tudi sama pozicija filmske pripovedi pretrese Evino perspektivo. In zdi se, da *Prasica* nima zares pretenzije, da bi šla ven iz Evine orbite, čeprav te meje na trenutke vsekakor potiska (a se vendar ne zgodi, da bi se v odnosu gledalca do Eve od začetka do konca filma zgodila kakšna bistvena sprememba ali zareza). To lahko konec koncev opazimo tudi glede njenih socialnih stikov: Eva – razen kuratorja galerije ali ljubimčeve žene – ne pride v stik z nikomer novim, je nekako zaprta v slikarsko-cimerski mehurček, kjer se kakšno soočenje z radikalno zunanjim elementom (razen s spremembo v odnosu do ljubimca) sploh ne zgodi. To sicer lahko zaznamo kot simptom generacije, ki jo film portretira, a ga obenem s svojo strukturo tudi reproducira.

Prasica se sicer zaveda svojega generacijskega okolja, malo se prikloni filmu **Ne bom več luzerka** (2018) Urše Menart (prav tako zmagovalke FSF-ja), saj se v obeh filmih prijateljici glavne junakinje znajdeti v Berlinu, le da v svojem tonu oz. žanru bolj spominja na kak **V dvoje** (2015–) ali **LP, Lena** (2018–2020). Skupaj z liki lahko tudi gledalci uživamo v vseh tipičnih hedonističnih postajah rahlo brezperspektivnih milenijcev, od neskončnega cimerskega druženja, pohanja gandže, snifanja, perčkanja in bolj ali manj radoživih spolnih odnosov. S to razliko, da – podobno kot v *Luzerki* – glavni junaki očitno niso otroci bogatih staršev, ampak jim včasih tudi zmanjka za najemnino, kar pa nikdar ne postane resen problem. Na *Luzerko* spominja tudi metaforični okvir: v obeh filmih junakinja nekaj izgubi (v *Prasici* menstruacijo) oz. ji je odtujeno (v *Luzerki* kolo), kar bolj kot tema filma služi kot neki simbolno-metaforičen okvir, prek katerega naj bi se junakinja na koncu zopet opolnomočila, ko pač sprejme določene »prave odločitve«. V tem smislu se tudi konec filma izteče v nekakšno – čeprav rahlo ambivalentno – romantično sladkobo, kjer so vsi nakazani antagonizmi, ki bi z resnejšo obdelavo najbrž pomenili tudi žanrski zasuk, za hip suspendirani.

A to je spet vprašanje perspektive: če film oz. njegov zaključek beremo kot romantično komedijo, to nekako zadosti

pričakovanjem. Zdi se le, da je imel potencial za več kot za dober žanrski izdelek. *Prasica* je film, ki ga človek lahko sam ali s prijatelji v skladu s slovito parolo »Netflix'n'chill« pogleda za zabavo; ima par nepozabnih sekvenc (recimo skupinska plesna koreografija na Metelkovi in komad »Cocks on the Rocks« Čao Portorož, pohanje s starima lezbijkama in Hazardov komad »Marie, ne piši pesmi več«), ki bi lahko delovale že kot samostojni videospoti, obenem pa ga skozin-skoz preveva energičnost, ki se ji je lahko vdati. Tako konec koncev niti ni čudno, da je film postal ljubljeneц publike.

Skratka, *Prasica* je lahko povsem užitkarski film, če se mu človek enostavno tobogansko prepusti in se po njem zapelje ter uživa v njegovem *flowu*, ob čemer je treba poudariti, da jo je z občasnimi motnjami ritma res lahko gledati. Nudi vpogled v segment življenja, dikcije in for današnjih milenijcev z umetniškimi aspiracijami, a nekatere svoje probleme pač nastavi bolj za zadovoljstvo publike kot za resnično obdelavo, posledično pa se – posebej ob koncu – zgodijo glajenja antagonizmov, ki jih sama nastavi. A vseeno je dobrodošlo in osvežujoče videti slovenski celovečerec, ki nagovarja neko mlajši generaciji poznano stvarnost, ob kateri se lahko na trenutke tudi nadvse peklensko zabava. Pa čeprav za zabavo včasih pretirano karikira svoje tarče. ■